זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הציג את „התוכנית הסודית החדשה של בן־גוריון", ובה גילויים על המאבק העומד להתחולל במפא"י, בין תומכי דויד בן־גוריון לתומכי משה שרת.

סופרו המשותף של השבועון, עמוס קינן, פירסם במדורו „הסכין המשותף" את הכתבה „הדרכון הישראלי הוא טלאי צהוב", שבה הוא קובל על ירידת ערכו של הדרכון הישראלי ועל המערכת הקונסולארית הישראלית, שאינה מתפקדת כהלכה. ב„ראיון מיוחד" מספר מפקד חטיבת גיבעתי במלחמת תש"ח, סגן־אלוף שימעון אבידן, על „פקודה פוליטית שמנעה השמדת הגייסות המצריים!" בראיון מסביר אבידן מדוע איבדה אז ישראל את פירות ניצחונה בחזית הדרום.

בשער הגיליון: סגן־אלוף שימעון אבידן, מעשה ידיו של צייר המערכת שמואל בק.

„העולם הזה" 892
תאריך: 18.11.54

מנהיגות פלסטינית מציעה שלום עם ישראל ✱ משה שרת והכנסת ✱ אנרכיה בכדורגל הישראלי

מדיניות

ישמעאל: שלב א'

לפני חמש שנים עבר בחשיכת לילה את הגבול הישראלי ערבי רכוב על סוס. נימר אל הווארי, גבר נמוך ומשופם, שפקד בשעתו על האירגון הערבי הצבאי למחצה נג'אדה *, השתתף בהגנה על יפו, נגד תל־אביב, הציג את עצמו כנשיא אירגון הפליטים הפלסטיניים בשלוש ארצות. הוא הגיש הצעה מהפכנית: ברית־שלום בין ישראל וערביי פלסטין, בלי השתתפות מדינות־ערב, תוך חיסול בעיית הפליטים והפיצויים.

ממשלת־ישראל לא היתה, בשעתו, מוכנה להצעה כה מהפכנית. הווארי, שלא היה חביב במייוחד על הערבים שנשארו בחוץ, ירד מן הבמה הפוליטית ופתח בפרקטיקה פרטית כעורך־דין בנצרת. אולם הרעיון לא מת. הוא בא לידי ביטוי נוקב בתוכנית מיבצע־ישמעאל (העולם הזה 877), שהיתה מבוססת על ההנחה כי פנייה דרמאתית אל פליטי פלסטין, תוך הצעה כנה ורחבת־לב לפיתרון בעייתם, עלולה למוטט את החזית האחידה נגד ישראל.

פגישה בפאריס. שבועות מעטים בלבד לאחר פירסום התוכנית הופיע היועץ לענייני המרחב במישרד־החוץ, גידעון רפאל, לפני המיקרופון של קול־ישראל, כדי להביא לערביי הארץ את ברכת ראש־השנה. הוא השמיע באותה הזדמנות את הצעות השלום הישראליות. הפעם לא היו אלה דברים סתמיים: רפאל ידע כי מייד לאחר החג עליו לצאת לפאריס, להיפגש, זו הפעם הראשונה, עם נציגים ערביים, לשם הסדר סעיף קטן במיכלול הבעיות העומדות למיכשול בדרך השלום שבין ישראל לארצות־ערב.

הפגישה נערכה בבית־מלון קטן בשדרות דה־וואגרם, בסמוך לבניין השגרירות הישראלית בפאריס. רפאל שהגיע למקום בלוויית עובדי השגרירות, שמואל בן־דור ודן אבני, מצא שם חצי תריסר נציגים של קונגרס הפליטים הערביים אשר מרכזו נמצא ברמאללה וסניפיו פזורים בעזה, קאהיר ודמשק. בין הבאים היו גם שני עורכי־דין: עזיז שחאדה ויחיא חמודה *.

הבעייה אשר בגללה נערכה הפגישה — שיחרור פיקדונות ערביים שהוקפאו בבנקים ישראלים — הוסדרה תוך עשר דקות. הנציגים הערביים עברו למתיחת ביקורת על הצהרתו של רפאל ערב ראש־השנה, תוך הדגשה כי דבריהם אינם אלא שיחה ידידותית, חסרת כל ערך רשמי. רפאל האזין לביקורת והבטיח בכנות, כי היא תזכה לתשומת לבה של ממשלת־ישראל.

כנה לא פחות היתה תשובתו של רפאל על שאלת הערבים בדבר יחסה של ממשלת־ישראל אל המיעוט הערבי. הוא סיפר לנציגי הפליטים על לבטי הממשלה ביחסה לאזרחי ישראל הערביים, ואמר כי לא יהיה אמון במיעוט הערבי, כל עוד ישרור מצב של מילחמה קרה בין ישראל למדינות־ערב. הוא הבטיח כי היחס ישתנה, ברגע שבו ייראה השלום באופק.

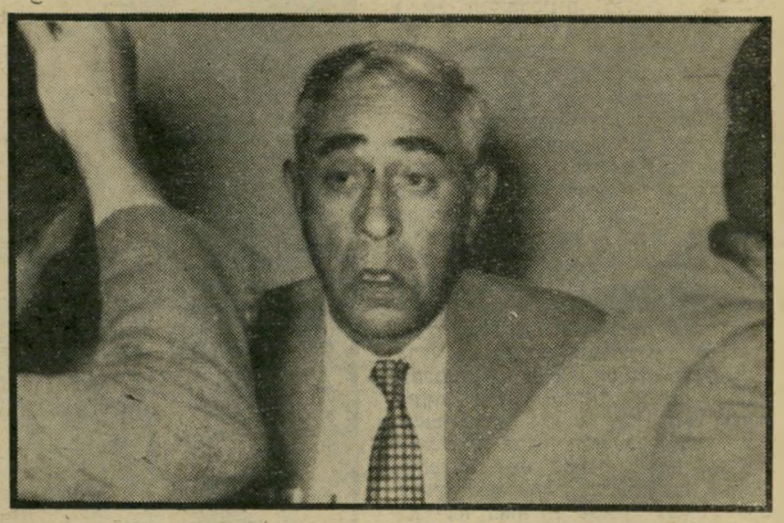

שר־הביטחון פינחס לבון תצלום יוצא דופן של הבעת פניו של שר־הביטחון, שהיה נתון השבוע לפני 25 שנה במילכוד התככים של מיפלגת השילטון.

רפאל ציין גם, כי הן העיתונות הישראלית והן העיתונות הזרה מרבה להגזים בתיאור מצב הערבים בארץ. הנציגים הערביים שמעו את דבריו, ולא הגיבו.

הגיגל נע. הפגישה המייוחדת במינה, שסודרה על־ידי נציג דיפלומאטי זר, נסתיימה בהלך־רוח ידידותי. רפאל הציע פגישה „ידידותית ובלתי מחייבת" נוספת. נציגי הפליטים הסכימו. ממשלת־ישראל, אשר לא רצתה להזיק למשתתפי הפגישה, פירסמה עליה דברים רק בהודעה מעורפלת.

בשבוע שעבר שב גידעון רפאל ויצא בשליחות פרטית לאירופה: הנציג הזר, שתיווך בינו לבין הערבים, כבר הודיע לו על הזמן והמקום של הפגישה הבאה. רפאל ידע כי הפעם ייעדרו כמה מן הנציגים, אשר כוונות השלום שלהם לא נראו לממשלת־ירדן. אולם הוא לא ייחס לזה חשיבות מרובה: הצעד הראשון כבר נעשה. גלגל ההתקרבות הישראלית־ערבית החל לנוע לאט, אך בביטחון.

* אל־נג'אדה (בערבית: החשים לעזרה), אירגון צבאי למחצה שנוסד בידי הפלסטינים ב־1946, בראשות מוחמד נימר אל־הווארי.

* עזיז שחאדה מתגורר היום ברמאללה. יחיא חמודה ירש את אחמד שוקיירי, כמנהיג אש"ף אחרי מילחמת ששת הימים.

הכנסת

סקירת העיתונות

בראשית שבוע זה זנח משה שרת את חיכוכי הקואליציה של ערב בחירות, יצא בחליפתו הכחולה הקבועה לבניין פרומין הירושלמי *, וקרא בעברית נימלצת ביותר נאום על מדיניות החוץ הישראלית, סתיו 1954.

בנאום דיפלומאטי מאד, שתורגם מראש לאנגלית וחולק בין עיתונאי החוץ המעטים שבאו לכנסת, התעלם שרת מבעיית הרעת היחסים עם ארצות־הברית, וכיוון את עיקר דברי ולאנגליה. כנגד תודה על הודעת שר־החוץ הבריטי, אנתוני אידן, לפיה יגנו מעצמות המערב על ישראל במיקרה של מילחמה, בא הגינוי על איהבטחת חופש השייט לישראל בסואץ בשעת חתימת הסכם הפינוי הבריטי מן התעלה. היתה זאת הגימה האקטואלית של הנאום, שקשרה את הגינוי למעצר מלחי הספינה בת־גלים, שנכנס ביום נשיאת הנאום ליומו ה־50.

מאבק על הנשמה. הסקר השיגרתי של כמעט כל בעיות מדיניות החוץ הישראלית שבא לאחר מכן לא חידש דבר מלבד מילים פייסניות לברית־המועצות, שהיתוו שיפור יחסים, הבטחה לפיתוח יחסי מסחר עם סין העממית ואי הזכרת נושא יסודי אחד: גרמניה.

הנאום שלא שוסע, שלא כמקובל, על־ידי אף קריאת־ביניים אחת, סוכם בארבע מילים של ח"כ מפ"ם חנן רובין, שהידהד בכנסת והפכו לסיסמת היום. אמר רובין כשגוועה הברתו האחרונה של שרת: „בזה נגמרה סקירת העיתונות!" אחר ירדה הכנסת לרמה הנמוכה הרגילה של דיון על מדיניות החוץ: כל מיפלגה של־חה מלהגי סיסמאותיה. מאיר ארגוב התווכח עם האנציקלופדיה הסובייטית, משה סנה הכחיש נירגשות כאילו הביע את דעתו שהיהודים אינם עם.

אולם ח"כ אחד בא על סיפוקו. היה זה ח"כ אליעזר ליבנה, ששמע מפי שרת חזרה מילולית כימעט על הצעתו האחרונה לשלום עם ערב, אחרי שתיאר את גמאל עבד־אל־נאצר במונחים לא אוהדים ביותר. השלב הבא הוא מאבק בין מדינת ישראל ובין שליטי ערב על נשמת המוני הערבים בארצות ערב.

הכנסת

קצת רצון טוב

ההסתנגויות של קבוצות כדורגל של מכבי לחוץ־לארץ, ללא רשות מהתאחדות לכדורגל הישראלית, הביאו לידי תוצאות מרחיקות־לכת, אשר לא יכלו להימחות אפילו על־ידי הטלת עונשים כבדים על מפירי המישמעת: נציגי הפועל הודיעו שהם מסתלקים מן ההסכם עם מכבי.

ההסכם, שנחתם עוד בשנת 1946, היה ידוע בשם הסכם הפיפטי־פיפטי, היות והשותפים חיפשו דרכי פשרה בכל מיקרה של הפרת החוזה. אולם כאשר סירבו נציגי הפועל לאשר את נסיעת ניבחרת מכבי לאנגליה, נוכחו שני הצדדים לדעת כי אין מקום לפשרה — ואין מיפלט מקרע סופי.

סכנת־פילוג. לאחר הודעת הפועל על ביטול ההסכם היה ברור כי ההתאחדות לא תוכל להמשיך לפעול בהרכבה הנוכחי. נציגי האגודות נתכנסו לישיבה, החליטו ע לבחירות חדשות, מינו ועדת־בחירות בת ארבעה חברים: נציג אחד של בית"ר, אחד ממכבי, ושני אנשי הפועל.

הפעם זעקו חמס דווקא אנשי מכבי. הם טענו כי מגיע להם נציג שני בוועדת הבחירות, וסירבו להכיר בוועדה, עירבבו את הספורט בפוליטיקה, בגייסם לעזרתם את ח"כ הציונים הכלליים שלום זיסמן. ח"כ פירסם גילוי דעת והאשים את „הפועל" בהפרת תקנון הבחירות. לאחר מכן היה ברור כי אם לא תקבל מכבי נציג נוסף בוועדה, תחרים את ההתאחדות, ותביא לידי הקמת שתי התאחדויות נפרדות: אחת של בית"ר והפועל, והשנייה של מכבי.

השבוע הוארו ענני־הפילוג המרחפים על התאחדות הכדורגל הישראלית בקרן־אור בודדת: אגודת הפועל תל־אביב הבחינה כי קבוצות הכדורגל בעיר סובלות מריקנות כרונית בקופות, והציעה לארגן ליגת־כדורגל פרטית בהשתתפות ארבע קבוצות תל־אביביות: מכבי תל־אביב, מכבי יפו, הפועל ובית"ר. הליגה החדשה תערוך שורת מישחקים לפי השיטה המקובלת, והקבוצה שתזכה ברובם תקבל גביע שנתרם על־ידי הפועל. המיבצע הפרטי היווה הוכחה ברורה לכך שאפשר להסתדר גם בלי התערבותם של עסקנים ונציגי מיפלגות, ודרוש רק קצת רצון טוב.

הווי

כמסחון במים

בקיבוץ דפנה, נבהלה תיירת, שיצאה לסייר בין בריכות־הדגים, בשמעה קול שאון מוזר עולה מתוך המים, הזעיקה את חברי־הקיבוץ, טענה כי מסתננים נמצאים במקום, נרגעה רק אחרי שהוסבר לה כי היא שמעה את השאון שמקימים הקרפיונים בעונת ההזדווגות.

אנשים

● דרישת שלום קיבל השבוע בשדה־בוקר, **דויד בן־גוריון**. היה זה צעיף גברים שאותו שלחה לו **רננה**, בתו, חרקת הביולוגיה המתגוררת בתל־אביב. עוד יותר מעניינת הדרך שבה הגיע הצעיף לידיה של בת בן־גוריון: יחד עם 2500 נשים היא השתתפה בתחרות של בית־המיסחר להלבשה א.ב.ג. למציאת שם חדש למעיל־גשם חדש לנשים. עם ארבע נשים אחרות הציעה את השם הזוכה, גלימטר (גלימה נגד מטר), התחלקה עמהן בפרס של מאה לירות, אך ביכרה צעיף גברים על צעיף הנשים, שאותו העניקה א.ב.ג. לזוכות, ושלחה אותו לאביה המתגורר בנגב.

* כינויו של בניין הכנסת הישן, ברחוב המלך ג'ורג, במרכז ירושלים.